

פרוטוקול מס' 52/2

טיעונות ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום
ד', כ' בתמוז תשי"ד - 21.7.54, בטעה 0.45.

- נוכחים: הגרי הועדה: ח. בוגר - היו"ר
א.ר. גאון
ט. גרידי
ס. ארם
א. כלפון
ט. רוזנברג
ד. נצר
ט. כפרית
י. סטילנסקי

נוכחים: שר החינוך והתרבות הפרופ' ב. דינור
 טר אבידור - המנהל הכללי של משרד החינוך
 גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך
 טר רוזנטל - מטעם משרד המשפטים

סדר-היום: 1. חוק הארכיונים, תשי"ד - 1954

היו"ר ח. בוגר: פותח את הישיבה.

אני מעמיד לדיון סעיף 18 בחוק הארכיונים אשר לגביו ועדת המטנה לא הגיע לסיכום.

טר רוזנטל: בזמנו, עוד לפני 4 שנים, התעוררה השאלה, מה לעשות בענין זה, שחוסר ארכיוני חשוב מוצא מהארץ ואין כל אפשרות לעזור את יציאתו. בטלבים הטרומיים של החוק הזה היתה הצעה להכניס סעיף האוסר יצוא חומר כזה. הצעה זו לא נתקבלה סתם ביטויים אלה: אם יטילו איסור בחוק, ראשית כל האיש לא יבוא לרשום את החומר הארכיוני שלו בפנקס החומר הפרטי; (ב) קשה מאוד יהיה לבדוק מה זה חומר ארכיוני בטעת הוצאת החומר מהארץ.

היו גם טענות נוספות, מטעם ארכיון צה"ל, אשר ססר כי ידוע לו על הוצאת חומר ארכיוני חשוב מהארץ. בסופו של דבר הגענו לידי פשרה, לפיה לא אוסר הוצאת חומר ארכיוני מהארץ, אלא נותנים אפשרות לגנוז לצלמו ולהעתיקו אם הוא מוצא זאת לבחוק.

בועדה היו טענות שאין אנו יכולים לעשות טבני אדם עבריינים, אלא צריך לאפשר לגנוז, לבדוק את החומר המוצא מהארץ. בתחילה היתה הצעה, שרק חומר שנרשם בפנקס אסור יהיה להוציא אותו. נאמר, שכמקרה כזה איש לא ירצה לרשום את החומר, וסוכנוענו שהוראה זו תפעל בפניגוד לכוונת המוקק. הוצעו בנידון זה שתי בקורות: (א) לא יוציא אדם חומר ארכיוני מישראל; (ב) מוצא חומר ארכיוני מישראל, ראשי הגנוז לעיין בו, לצלמו ולהעתיקו. הצעה זו גורמת, לדעתי, שלא תהיה שום אפשרות של סנקציות. כי מה פירוש, לא יוציא? - בלסון פשוטה פירוש הדבר, אסור להוציא. ואם זה איסור, אפשר להסיל עליו סנקציות אשר לא צריך להכניס דווקא בחוק זה, מפני שבחוק המכס ישנה הוראה כללית שאם יש איסור הוצאה על פי איזה חוק שהוא - יש סנקציות מסויימות לכך. מאחר שלפי הנוסח השני אין שום חיוב לגבי האדם, אם אין איסור אי אפשר להעניש אותו. כאן נותנים לגנוז את האפשרות לצלם, אבל אין איסור לגבי האדם.

באור והציעו לתת סמכות לגבול לעכב את הפצאת החומר, אבל עיכוב סתם אין כל טעם להכניס בחוק; לעיכוב צריכה להיות מטרה.

ד"ר הוסינגר ב. דינור: הטענה היתה שכל אדם היוצא לחו"ל יצטרך לבל רשיון שהגבול, ואין אנו מתכוונים לכן. החובה אינה צריכה להיות מוטלת על כל איש ואיש, כי לא לכל אחד יש חומר ארכיוני, ואם אפשר לחייב סיליון והצגת תושבים ספני איש טעות תושבים איש להם חומר ארכיוני. לכן צריך לציין בחוק שאסור להוציא חומר ארכיוני אלא לאחר שהגבול בדק אותו, כלומר צריך לאפשר לגבול, על פי החוק, לבדוק את החומר.

גב' סטנדר: אם הבינותי את אדוני השר היטב, אני מבינה שצריך להיות סעיף אחר, אשר טובנו יהיה, כי הפרזוטציה אינו שהחומר הארכיוני כבר הוצג וכבר עבר את בדיקת הגבול. אז ידרשו שכל יוצא את הארץ תעודה שהחומר צבדק. במקרה כזה כל איש היוצא את הארץ ויש בידו כתבים, תדרש ממנו תעודה שהגבול שזה לא חומר ארכיוני. אם לא רוצים זאת, אז צריך להכניס סעיף אחר הקובע את הפרזוטציה, שזה קטור להוצאה, אלא אם כן הגבול הודיע אחרת.

ד"ר הוסינגר פרופ' ב. דינור: אם יבוא איש איש לו תיק עם 500 סכתבים עתיקים, במקרה זה צריך לדרוש ממנו תעודה שהגבול. אם הגבול רשאי לבדוק את החומר, פירוש הדבר שהוא יעשה זאת במקרה והאיש נושא חומר ארכיוני בולט. אין אני רוצה שכל אדם יביא תעודה שהגבול, אבל אני רוצה לסנוע שאיש יגביב מן הארץ חומר ארכיוני.

ד"ר רוזנברג: אני רוצה סכנה גדולה אם בנידון זה נסטרך על אנשי המכס. אנשי המכס אינם יודעים מה זה חומר ארכיוני, ואפילו אם החומר עבר את הצנזורה הם יוכלו להטיל ספק שהחומר הוא חומר ארכיוני. בכל זאת אני באתי לידי מסקנה שצריך להיות חוק כזה, מפני איש בעיה של זכות היחיד, אבל, כפי שאמרתי, כ"כ סטילנסקי, יש גם בעיה שחומר ארכיוני יוצא ולא יהיה לנו תמורתו. אני מציע בדרך סלילית לא להטמיר זאת לאנשי המכס. כן אני מתנגד לכך שהגבול יקבל על עצמו חובה, או רשות, להקים סגנון סינוד.

אני מסכים עם הנהגת השרים שהעבירה אינה צריכה להיות על האדם, שלא יהיה כתוב "לא יוציא אדם" כי אם "לא יוצא". הבעיה היא על החומר ולא על האדם, וזה גם יפתור את הבעיה שהזכיר שר רוזנטל, מפשרות שאדם ישלח בדואר חומר ארכיוני.

אני חושב שאנו צריכים לעודד אדם, שיש בידו חומר ארכיוני, לרשום אותו בפנקס החומר הפרטי, מבלי להודיע על תוכן החומר. אדם כזה יקבל תעודה שהגבול שהחומר נרשם, ועל סמך תעודה זו יוכל להוציא את החומר לחו"ל. בתוך התעודה יכול הגבול לקבוע תנאי, שהחומר הסטוריים הזה אסור להוציא אותו מהארץ אלא לאחר שעיין בו שורה כזו ידע המכס באיזה חומר טעונים הגבול ובאיזה לא.

א. רוזנברג-בנדר: אני מתפלאה כיצד הגענו לפכס בנוגע לחומר שנוגע לאחת הספירות העליונות ביותר באיינו התרבותיים. איבנו יודעת שתי שר החינוך היה לאחרונה בנסל ומה התרשמותו מאנשי המכס, ואם על סמך זה חושב הוא שיש לסטור להם סמכות כזו.

אני מתנגד בכל תוקף לכך שהגבול יקים סגנון עם בלטים ומקחים, מפני שהיו בארץ הזו פיקוחים על דברים הרבה יותר חסרניים, והם הוכיחו שאין בזה כל תועלת.

בסעיף (7) 9 אני רוצה את המקום להוסיף את התנאי הזה, שאם אפשר יהיה להוציא חומר ארכיוני מבלי להטמיר העתקה בארץ, בסידור והחומר הנו בר ערך. בנוגע לחומר כזה יהיה רשאי הגבול להתנות תנאי כזה: לעיין בו ולצלמו לפני הוצאתו מהארץ.

סעיף 18 בא להטיל על כל אדם חובת התייצבות נוספת, נוסף על כל הפרוצדורה המקובלת כיום - האתר יציאה, מטבע זר וכו'. מטילים עליו עוד דבר נוסף, שכל אחד יחטט בכתביו. אני חושבת שאנו נגשים לבעיה זו מתוך להיטות יתירה. אני יכולה להבין זאת אם נביא בחשבון את חסגולות המיטות של סר החינוך הנוכחי, שהוא היסטוריון וחומר זה חשוב לו. אולם סדר יהיה סר אחר, מעובדין במוטיקה או בבוליים, ואז יאסרו להוציא תו או בול שהארץ. בדרך זו נגיע לא רק לידי אבסורד על דברים שכבר כתובים עליהם לווחות וכתבות, כי אם לידי חניטה של רעיונות, מחשבות ואמצאות. ההרעיון להעמיד את מדינת ישראל במרכז העולם הרוחני-תרבותי הוא חשוב מאד, אבל אין משיגים זאת בדרך זו. הדבר הזה מותנה אך ורק באסון. אם יהיה אסון באיבוד, אדם שיש לו חומר ארכיוני ירשום אותו בפינקט, דווקא כדי להוכיח שהחומר הנו בעל ערך. אבל מאידך צריך לדעת שאסון אין רוכשים על ידי פקידים טכס וצוויים. אני מציע למחוק סעיף 18 ולהוסיף תנאי זה בתוך יתר התנאים של סעיף (7) 9.

ט. ארמ:

אני בני סבין את הפחד שטפיל עלינו חה"כ רוזנברג מאנסי הטכס. וגם הגב' רוזאל-נאור מפקדת מפקוח מופרז ומצוויים. אם יסנו גנו סרטאי לצלם ולהעתיק, הוא יוכל לעשות זאת בכל מקרה שימצא לנחוץ. אנחנו צריכים לתת רשות לגנו לצלם ולהעתיק, ומצד שני ניתנת לאדם את הרשות המלאה; או שהוא אינו רוצה להסתכן, ואז הוא מודיע לגנו, או שהוא רוצה להסתכן ומוציא את החומר טבלי להודיע לגנו. כי למעשה כל ההוראות בחוק זה, הקבועות זכויות לגנו, מותנות ברצונו החופשי של האדם, מפני שאין אדם יכול להודיע למסור את החומר טבלי שהגנו ידע שאסנם יש לו חומר.

מר רוזנטל:

אני סוכן להסכים עם הצעתו של חה"כ רוזנברג לכתוב, לא יוצא חומר בטקום, לא יוציא אדם חומר. אסר לרישום בפנקס, זה היה טוב מאוד אילו היו מעתיקים את החומר, אבל מה יצא מזה אם הגנו לא ידע את תוכן החומר?

אני בני סבין את הצעתה של חה"כ רוזאל-נאור: מצד אחד היא מציעה להעביר הוראות סעיף 18 לסעיף (7) 9, ומצד שני היא מציעה למחוק את הסעיף. לפי דעתי הגיוני ביותר, לאלה שמתנגדים, להציע סתיקת הסעיף.

שר החינוך פרופ' ב. דינור:

סעיף זה מופיע בחוקי הארכיונים בכל הארצות. כעת שלחתי בפיוחד איש כדי להביא הנה את הארכיונים של קהילות ישראל בגרמניה. אנו נביא לארץ 200 ארכיונים סקהילות יהודיות, ואסרו לנו תחילה שזה בניגוד לחוק, ונדרטנו לקבל רשיון פיוחד לכך. בכל ארץ קיים איסור להוציא חומר ארכיוני, אלא על סמך רשיון. לא יתכן שבחוק הארכיונים שלנו לא יופיע סעיף האוסר הצאת חומר היסטורי.

אני חוזר שוב: צריך להיות איסור כללי ויחד עם זה צריך לאפשר לגנו לבדוק את החומר, להעתיקו ולצלמו. אני מסכים לנוסח שהציע חה"כ רוזנברג, לא יוצא חומר בטקום, לא יוציא אדם חומר, ועל ידי כך אני רוצה להשיג שני דברים: שיהיה איסור מפורש וקטיגורי להוציא חומר ארכיוני; שתהיה אפשרות לגנו לבדוק ולצלם את החומר. אבל אין אני רוצה שיובן מזה, כי כל אדם העוזב את הארץ צריך להביא תעודה שאין בידו חומר ארכיוני.

י. סטילנסקי:

אתמול אסרתי שכאן עומד לויכוח מה קודם למה; לכן אני רוצה להבדיל בסוגי החומר הארכיוני. ישנו חומר ארכיוני מסלכתי, חומר של מוסדות מסלכתיים של המדינה, חומר זה בודאי שאי אפשר להוציא בלי רשותו של הגנו, או בכלל אין להוציאו. ואם ייצא אדם סטוציא חומר אסר היה בארכיון - ברור שזו עבירה.

ישנו חומר אחר שהוא חומר פרטי, שהחומר הפרטי הזה כבר רשום אצל הגנו. גם חומר פרטי זה אי אפשר להוציא אלא על פי אישור הגנו.

יש גם סוג שליטי של חומר ארכיוני, שאינו מסלכתי ואינו רשום אצל הגנו.

אני הייתי מנסה לנסח סעיף זה כך:
 לא יוצא אדם חוטר ארכיוני של גומדות סמלביים, או חוטר ארכיוני פרטי
 רשום בפנקס, בהתאם להוראות בסעיף 8, אלא על פי רשות הגנז; לגבי חוטר
 ארכיוני העומד להיות מוצע מהארץ, רשאי הגנז להתנות את הוצאתו ברישום
 מוקדם.

הנחלט: לקבל את הצעת חה"כ רוזנברג לפיה יהיה
 כתוב, לא יוצא חוטר ארכיוני בטקום
 ,לא יוציא אדם חוטר ארכיוני.

י.ט. רוזנברג: אני מציע לקבל את הנוסח הבא לסעיף 18:
 לא יוצא חוטר ארכיוני מישראל אלא (א) אם נרשם
 בפנקס ואין דרישה שהגנז לעיין בו, לצלמו ולהעתיקו; (ב) אם ניתן תחילה
 לגנז לעיין בו, לצלמו ולהעתיקו.

א. רוזנברג-נאור: אני מציעה לסחוק את הסעיף.

י. ספילבסקי: אני מציע את הנוסח הבא: לא יוצא חוטר
 ארכיוני מישראל. גודע לגנז על חוטר ארכיוני
 העומד להיות מוצא מהארץ, רשאי הגנז להתנות הוצאתו ברישום מוקדם.

י.ט. רוזנברג: ישנם כאן סעיפים אחרים שמי שיש לו חוטר ארכיוני
 צריך להביאו לרישום, וזה לא תלוי בהוצאה
 מהארץ. אני חוטר שאדם בין כך צריך לרשום את החוטר, וברשמו יקבל תעודה
 שהגנז שהוא רשאי להוציא אותו ללא תנאי, או שאין הוא רשאי להוציא אלא
 לאחר שבדק על ידי הגנז.

סר החינוך פרופ' ב. דינור: אני מסכים לדעתו של חה"כ רוזנברג.

הצעת חה"כ רוזנברג לסעיף 18 (א) - נתקבלה

בהתאם לנ"ל ינוסח גם סעיף 18 (ב)

הגיסוח הסופי של הסעיף נטטר ליועצים המספטיים

י.ט. רוזנברג: אני רוצה להציע ליועצים המספטיים, שבמקום
 בו יהיה כתוב על התעודה, יוסיפו גם, בדרך אחרת,
 כלומר, הגנז יוכל להחתים חוטר שאינו חוטר ארכיוני ושלא חלות עליו הגבלות
 אלו.

הי"ר ח. בוגר: אני מבקש את היועצים המספטיים להכין את הנוסח
 הסופי של החוק לישיבת הועדה בשבוע הבא, על מנת
 שנוכל לערוך קריאה אחרונה של כל החוק.

א.רוזנאל נאור: אתמול צריכה היתה להתקיים ישיבה של ועדת המטנה
 לענין האופרה. טלברי לא הופיע מיט לישיבה;
 חה"כ אריאז היה עסוק בישיבת ועדת הכספים, ואילו נציגי משרד החינוך לא קיבלו
 כלל הזמנה. אינני יודעתאם יתר חברי הועדה קיבלו הזמנה. אני מבקשת את הי"ר
 לנהוג בהתאם לפרוצדורה המקובלת, להזמין את אנשי המשרד ולדאוג שכל חברי
 הועדה יוזמנו.

ד. נצר: אני מציעה לדחות את הענין עד טובה של
 הגב' פרסיץ.